Composietenallergie

Dermatologie

Beter voor elkaar

Ikazia ziekenhuis

U bent allergisch voor composieten: wat nu?

Uw dermatoloog heeft aangetoond dat u allergisch bent voor sesquiterpeenlactonen. Deze stoffen komen van nature voor in bepaalde soorten bloemen, planten en groentes: de zogenaamde composieten. Wanneer u met deze composieten in contact komt, kan dat eczeem veroorzaken. Het is dus van groot belang dat u contact hiermee probeert te vermijden.
Deze folder kan u daarbij behulpzaam zijn. Voor meer informatie over allergisch contacteczeem in het algemeen verwijzen wij u graag naar de informatiefolder “Allergisch Contacteczeem” van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie. Deze kunt u bij uw dermatoloog aanvragen.

Wat zijn composieten?

Composieten of samengesteldbloemigen vormen een grote plantenfamilie die als kenmerk hebben dat hun afzonderlijke bloemen zijn opgebouwd uit vele kleine bloemetjes. Deze planten bevatten sesquiterpeenlactonen, de stoffen waarvoor u allergisch bent. Deze sesquiterpeenlactonen hebben niets met bestrijdingsmiddelen te maken, maar komen van nature in de composieten voor.

Welke planten behoren tot de composieten?

Tot de composieten behoren vele snijbloemen: chrysant, matricaria, margriet, kamille, aster, dahlia, guldenroede (solidago), duizendblad (achillea), boerenwormkruid en zonnebloem. Een deel van deze snijbloemen komt ook als tuinplant voor of treft men aan in de vrije natuur. Een veldboeket zal meestal composieten bevatten. In de tuin moet men ook bedacht zijn op planten die spontaan opkomen ("onkruid"): het moederkruid (Chrysanthemum parthenium),een chrysantachtig plantje met witte bloemetjes, paardenbloemen en korenbloemen. Het wieden van deze planten met de handen kan eczeem veroorzaken. Ook sommige groentes behoren tot de composieten: andijvie, witlof (ook groenlof en roodlof), sla (alle soorten), schorseneren en artisjokken. Vooral bij het snijden van deze groentes ontstaat intensief contact met de sesquiterpeenlactonen daarin, zodat hierbij de grootste kans bestaat op het ontstaan of verergeren van (hand)eczeem.

In welke beroepen zijn composieten van belang?

Composietenallergie is een ernstig beroepsprobleem bij bloemisten bij wie hardnekkig eczeem aan de handen en het gezicht kan optreden. Aangezien ongeveer de helft van alle snijbloemen tot de composieten behoort en ze dus nauwelijks te vermijden zijn, zal de allergische bloemist of winkelbediende dikwijls een ander beroep moeten kiezen. Ook kwekers van snijbloemen zoals chrysanten of groentes zoals witlof komen door een composietenallergie ernstig in de problemen. Zij zullen moeten overgaan op gewassen welke niet tot de composieten behoren. Doorgaans zal het voor de kok of huisvrouw niet al te moeilijk zijn contact met genoemde groentes te vermijden, bijvoorbeeld door het dragen van handschoenen bij het snijden van witlof, sla en andijvie.

Hoe ziet allergisch contacteczeem door composieten eruit?

Allergisch contacteczeem bestaat uit rode, soms schilferende, jeukende huiduitslag en verdikking van de huid op plaatsen waar de huid in contact komt met de composieten. Soms zijn er ook blaasjes en pijnlijke kloofjes. Meestal gaat het om de handen (vooral de bovenkant en de vingertoppen) en de onderarmen, soms ook om het gezicht. Eczeem kan ontstaan door direct aanraken van planten die sesquiterpeenlactonen bevatten.
Deze allergieveroorzakende stoffen kunnen echter ook door de lucht zweven (net zoals bijvoorbeeld graspollen) en dan o p deze wijze eczeem veroorzaken op aan de lucht blootgestelde delen van de huid, met name het gelaat (vooral de oogleden), de handen en de onderarmen.

Wordt mijn eczeem geheel veroorzaakt door contact met composieten?

Soms wordt het eczeem inderdaad uitsluitend veroorzaakt door contact met composieten. Toch kan het gebeuren dat volledige vermijding van de composieten het eczeem niet geheel doet verdwijnen. Dat komt doordat eczeem soms meerdere oorzaken heeft. Naast allergie kan irritatie meespelen, bijvoorbeeld door contact met water, zeep en sap (vis, vlees, fruit en groentes). Daarnaast hebben sommige mensen een aangeboren aanleg voor eczeem ("constitutioneel eczeem").
Tenslotte heeft een aanzienlijk deel van de mensen met een composietenallergie ook een overgevoeligheid voor licht waarbij blootstelling aan zonlicht eczeem veroorzaakt van gelaat, onderarmen en handruggen.

Hoe kunnen allergische reacties worden voorkomen?

Het belangrijkste is het contact met composieten zoveel mogelijk te vermijden. Daarom kunt u beter de volgende planten weglaten uit uw tuin: chrysanten, margrieten, kamille, asters, korenbloemen, afrikaantjes, solidago, achillea, ageratum, zonnebloemen en zinnia's. Ook kunt u beter geen boeketten van composieten in huis hebben. Aan de bloemist kan gevraagd worden een boeket samen te stellen van bijvoorbeeld rozen, anjers, fresia, narcissen, alstroemeria, leliën, tulpen, violieren, hertshooi, irissen, orchideeën, ridderspoor, gladiolen of klimop, die alle niet tot de composieten behoren.

Zijn er andere stoffen die ik moet vermijden?

Ofschoon de laurier (Laurus nobilis) niet tot de composieten behoort, bevat deze plant en ook de gedroogde blaadjes ervan wel sesquiterpeenlactonen. Het contact hiermee (denk aan snoeien in de tuin) kunt u dus beter vermijden. Het is ook beter de al dan niet fijngemalenblaadjes niet in de voeding te gebruiken. Wanneer u composietgroentes (witlof, sla en andijvie) in rauwe vorm (salades) eet, kan dat eczeem rondom de mond veroorzaken of eczeem aan de handen en gelaat verergeren. Als gekookte groentes zijn ze wel veilig.
Sommige crèmes en zalven op plantaardige basis bevatten extracten van composieten. Met uitzondering van die welke kamille bevatten, zijn deze producten veilig voor u.

www.ikazia.nl

Deze folder is een uitgave van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie
www.huidarts.info

© 1998 Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie

Aangepast op 13–12–2005
Bij het samenstellen van deze informatie is grote zorgvuldigheid betracht. De Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie wijst desondanks iedere aansprakelijkheid af voor eventuele onjuistheden of andere tekortkomingen in de aangeboden informatie en voor de mogelijke gevolgen daarvan.

Ikazia Ziekenhuis
Montessoriweg 1
3083 AN Rotterdam
www.ikazia.nl

Composietenallergie
800263-NL / 2012-08